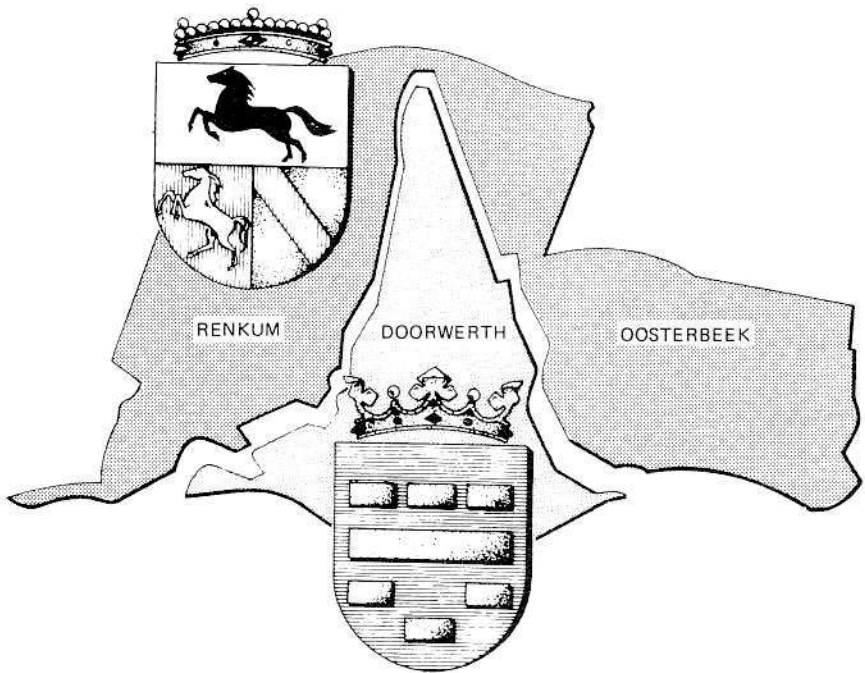

SCHOUTAMBT EN HEERLIJKHEID

DOOR HET OOG VAN DE SCHILDER

DE GEMEENTE RENKUM IN BEELD

Inleiding

De redactie van 'Schoutambt en Heerlijkheid' heeft ook nu weer, in 1994, aan de 'Werkgroep Veluwezoom' ten behoeve van de traditionele oktoberexpositie het derde nummer van de lopende jaargang ter beschikking gesteld. Dit biedt de mogelijkheid om wat nader in te gaan op de opzet en achtergronden van de in de titel genoemde tentoonstelling alsmede op de schilders, die daar met werk vertegenwoordigd zijn. Ook kan hierin nu de catalogus van het tentoongestelde gepubliceerd worden.

September is de maand, waarin de gemeente Renkum elk jaar de luchtlandingen herdenkt, die in 1944 plaats vonden. Dit jaar wordt daaraan bijzonder veel aandacht geschonken, daar het nu 50 jaar geleden is, dat de airbornes de poging, om de Arnhemse Rijnbrug in bezit te krijgen, moesten opgeven. Na daar zware verliezen te hebben geleden concentreerde de strijd zich in de gemeente Renkum in het bijzonder in Oosterbeek, alwaar ze zich na 9 dagen van hevige gevechten over de Rijn voor een deel konden terugtrekken. Hierna werden de bewoners gedwongen, met achterlating van hun bezittingen, te evacueren. Hier en der verspreidden ze zich over de Veluwe of naar nog noorderlijker streken. Vanaf de bevrijding in mei 1945 kwamen ze terug en troffen hun dorpen in een desolate toestand aan. Gebouwen en woningen waren verwoest of ernstig beschadigd, huisraad gestolen, vernield en daardoor nauwelijks meer bruikbaar, waardevolle stukken waren niet meer aanwezig. Daaronder veel schilderstukken van bekende kunstenaars, die in de gemeente gewoond en gewerkt hadden en daar, vaak vele jaren, volop aan het maatschappelijke en culturele leven hadden deelgenomen en daarop in zekere zin een stempel hadden gedrukt. De bewoners bleven echter niet bij de pakken neerzitten, woningen en andere gebouwen werden hersteld, wat niet herbouwd kon worden werd gesloopt, nieuwe bouwwerken namen de plaats in van dat, wat verdwenen was. Kortom,

het aanzien van de dorpen veranderde, het verleden verdween in korte tijd uit het dagelijks leven, het heden eiste alle aandacht.

In dit jaar van herdenking wil de Stichting voor Heemkunde in de gemeente Renkum op haar eigen wijze aan de gebeurtenissen van een halve eeuw geleden aandacht schenken. Ze meent dat niet beter te kunnen doen dan door de blik te richten op de dorpen, zoals die er in de ogen en in de verbeelding van de schilderende en tekenende kunstenaars hebben uitgezien. Het vinden van in aanmerking komende stukken leverde, ondanks dat er veel verloren ging, geen enkel probleem op, want kunstenaars hadden zich in de gemeente Renkum al gedurende de laatste 150 jaar voor korte of lange tijd metterwoon gevestigd en een aanmerkelijke productie nagelaten.

Het geëxposeerde werk is afkomstig uit een tijdsbestek van ca 100 jaar; behandelde onderwerpen zijn, op enkele uitzonderingen na, het landschap, het dorpsgezicht, een gebouw of woning, veelal in een landschappelijke omgeving. Het afgebeelde onderwerp of de locatie is voor de kijker nu eens herkenbaar, dan weer biedt dat voor hem nauwelijks aanknopingspunten. Soms is het door de kunstenaar afgebeelde gebouw verdwenen en door een ander vervangen.

Het contrast tussen wat de schilder jaren geleden zag en wat er nu is, tussen het verleden van voor 1944 en het heden van 1994, wel eens bijzonder groot. Duidelijk blijkt dat in onderstaande gevallen, waarin naast de foto van een schilderij de opname staat van de situatie, zoals die heden ten dage is.

Ook dit jaar werd een beroep gedaan op particulieren, die ook nu weer bereid bleken hun kostbaarheden voor de duur van de tentoonstelling af te staan. Telkens worden de organisatoren getroffen door het feit, dat er in de gemeente Renkum zovelen zijn, die werk van kunstenaars in hun bezit hebben, die eertijds plaatsgenoten waren. Is dit enerzijds een duidelijke aanwijzing, dat de desbetreffende kunstenaars in de plaatselijke gemeenschap als zodanig volledig geaccepteerd waren en dat hun werk grote waardering genoot, anderzijds is het

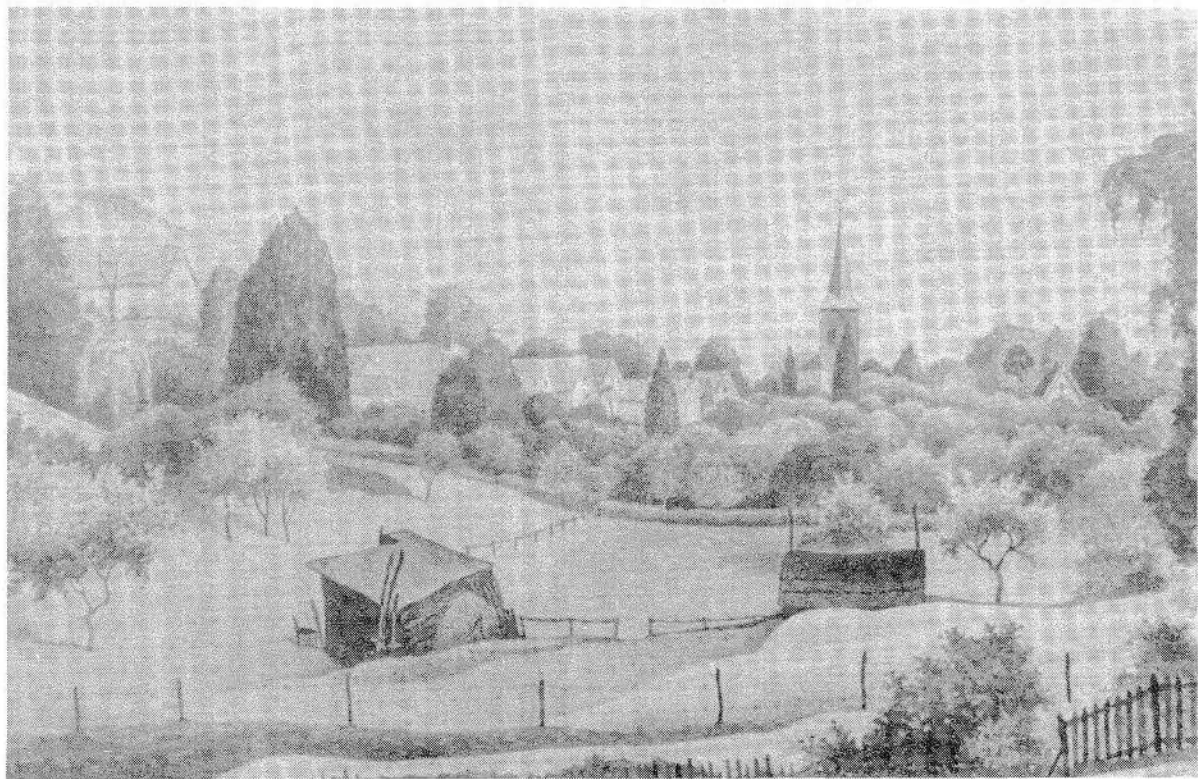
ook een bewijs, dat de individuele inwoner belangstelling heeft voor cultuur in het algemeen en voor de schilderkunst in het bijzonder. Het leek de werkgroep dan ook zinvol om in dit artikel plaats in te ruimen voor de exposerende kunstenaars door van hen de belangrijkste biografische gegevens op te nemen. Verreweg de meesten behoren tot de groep van de 'Oosterbeekse of Renkumse Schilderschool'.

Van dezen is een aantal aan de bezoeker van Museum Veluwezoom in kasteel Doorwerth al vertrouwd door de emaille-afbeeldingen, die door Henny Teerink zijn vervaardigd en die in de staande vitrines daar bewonderd kunnen worden. Anderen zijn minder, misschien zelfs helemaal niet bekend. Onder hen willen wij attenderen op vader en zoons Berendsen, die verdienstelijke amateurschilders en -tekenaars geweest zijn. De door deze huis- en decoratieschilders gestichte bedrijven nemen dit jaar al een eeuw in het maatschappelijke leven van Oosterbeek een gewaardeerde plaats in, voor de Stichting voor Heemkunde in de gemeente Renkum met haar historische doelstelling een gerede aanleiding om daarvan hier melding te maken.

Een tentoonstelling zonder catalogus is als een vis zonder water. De onderstaand opgenomen lijst bevat naast de naam van de maker ook enige gegevens over het tentoongestelde werk. De nummering loopt niet parallel met die van de opgehangen stukken. De laatste begint in de Veluwezoomzaal met het nummer 1 aan de noordzijde naast de schouw, gevolgd door de werken langs resp. de west-, zuid- en oostzijde. Het oeuvre van de Berendsens is ondergebracht in de Doorwerth II -zaal op de daar geplaatste expositiepanelen. Op een inlegvel in dit nummer van 'Schoutambt en Heerlijkheid' wordt verwezen naar de concorderende nummers van de afgedrukte catalogus.

De boven omschreven drie aspecten komen in het volgende onder de hoofden 'Zoals het was', 'Schilders van de Veluwezoom' en 'Catalogus expositie okt. '94' aan bod. De 'Werkgroep Veluwezoom van de Stichting voor Heemkunde in de gemeente Renkum' wenst u een vruchtbaar bezoek aan de tentoonstelling toe.

Werkgroep Veluwezoom

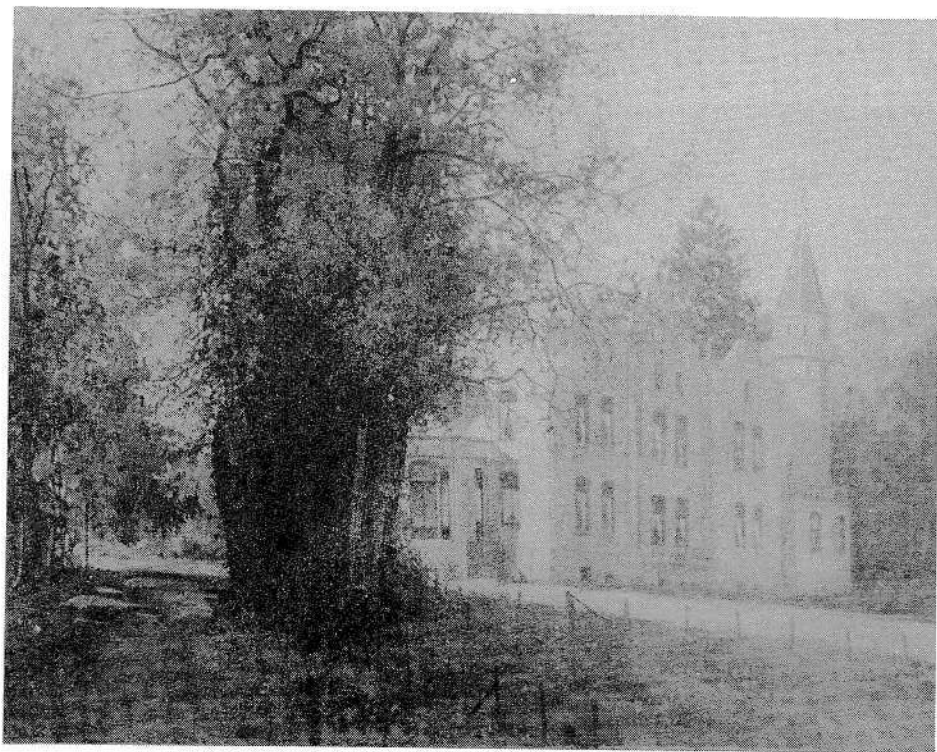
'Zweiersdal met R.K. kerk Oosterbeek'; Aguarrel.

Marius Berendsen.

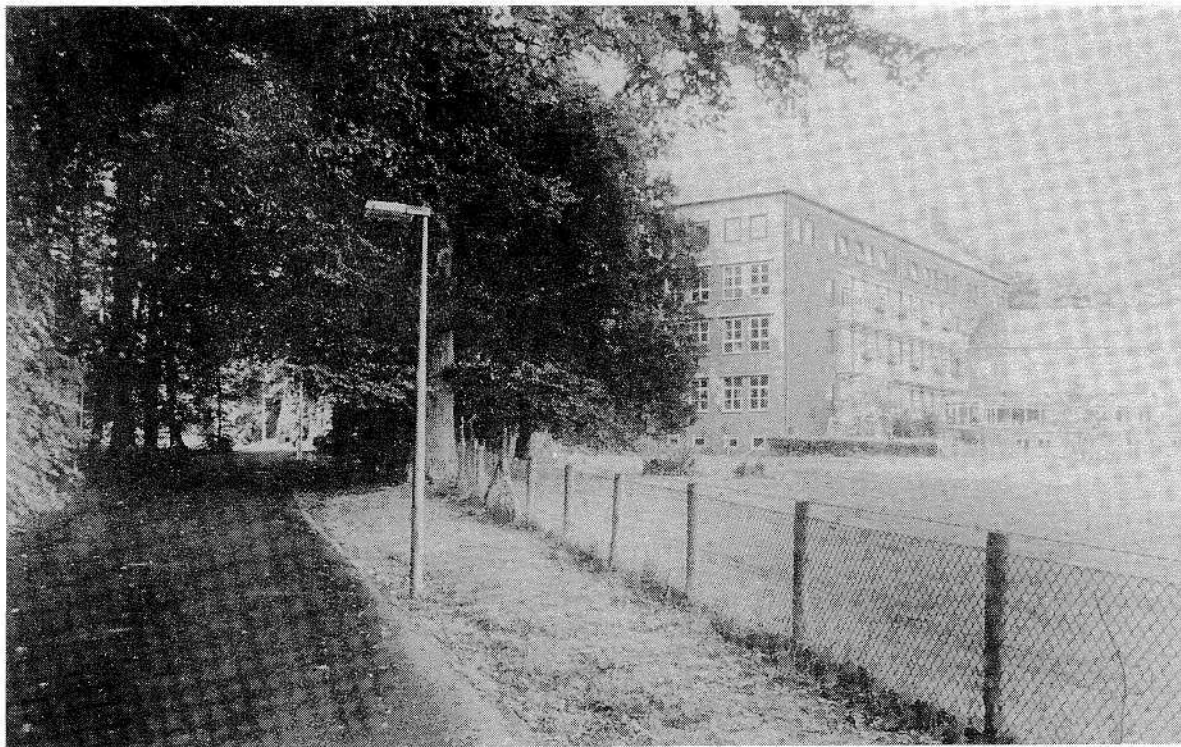
cat. nr. 59

Zweiersdal vanaf de Dam. 5-9-1994

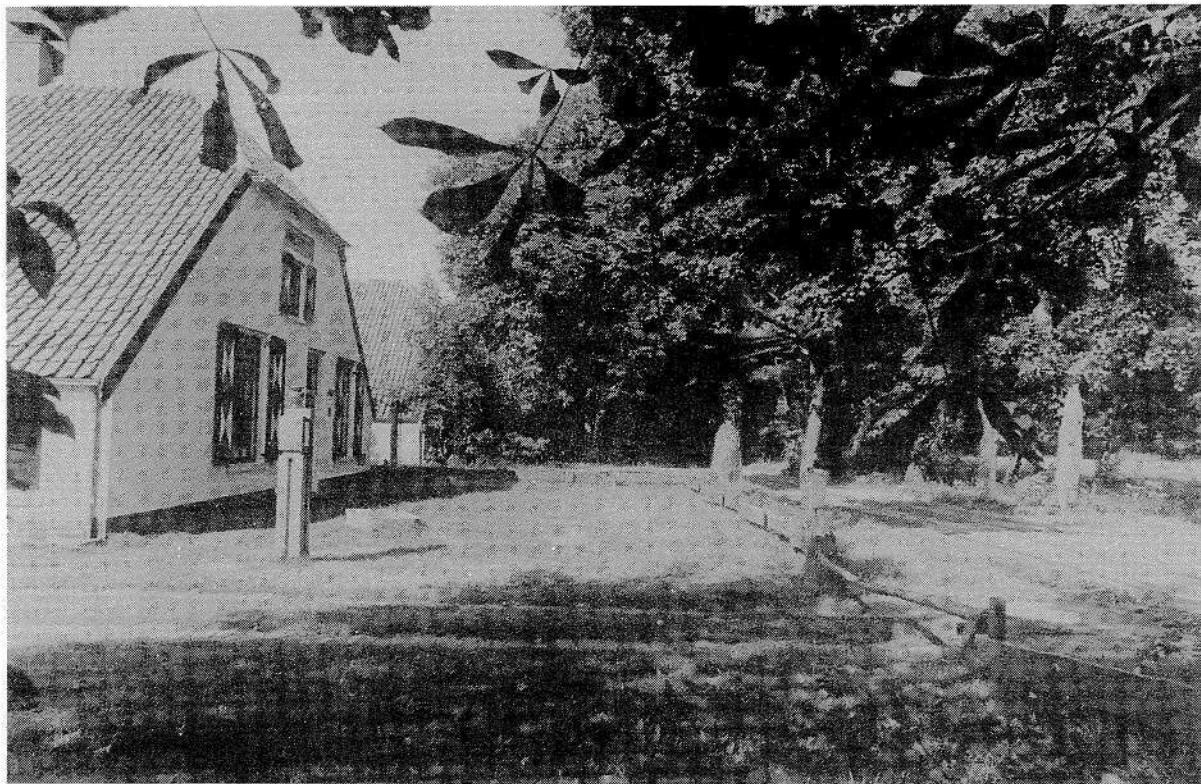
'Gezicht op Hemelse Berg'; Olieverf op doek.
Herman A. Romijn
cat. nr. 32

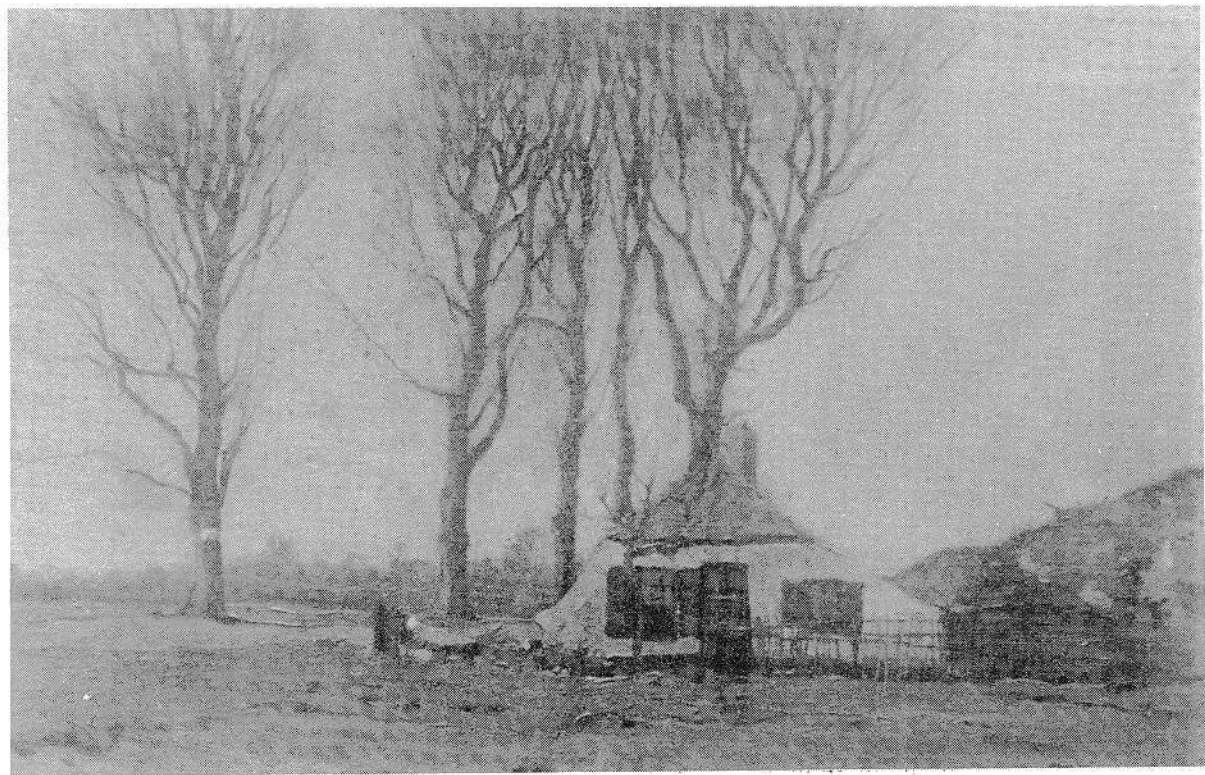
Hemelse Berg 5-9-1994

'Jonkershoeve Renkum-dorp; Olieverf op doek.
Barend Ferwerda
cat. nr. 14

Jonkershoeve 5-9-1994

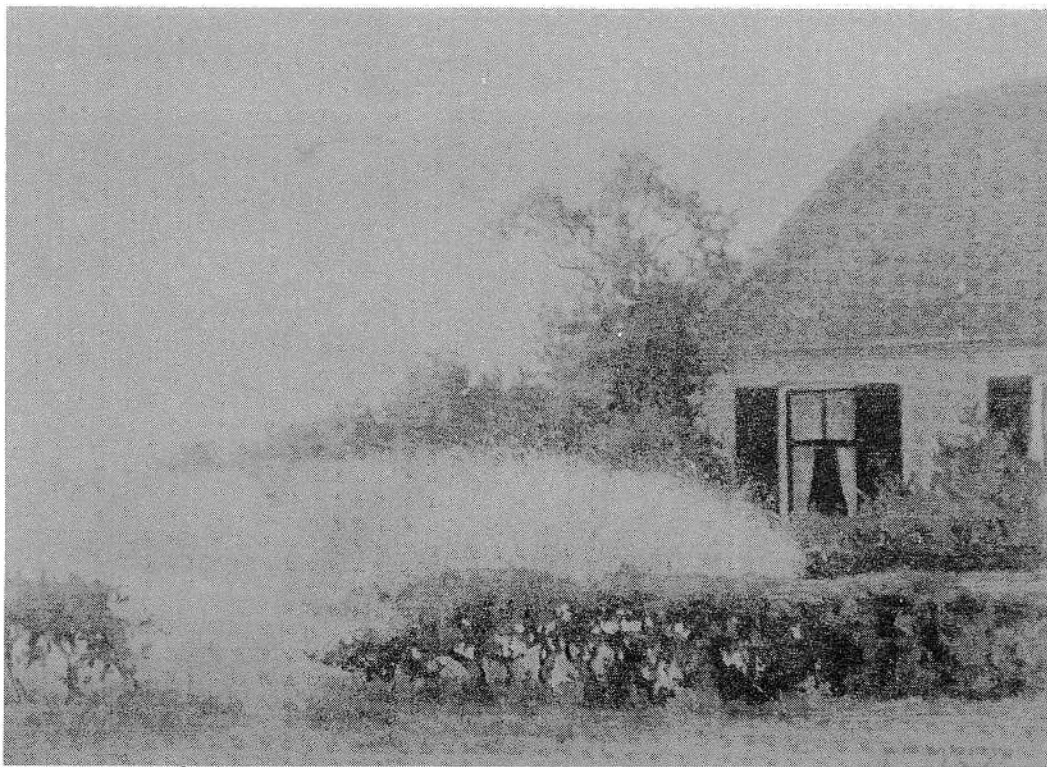
'Huisje Hulsteijn, Mientje de Heks'; Olieverf op doek.

Xeno A.F.L. Münninghoff

cat. nr. 30

Beukenlaan, Renkum 5-9-1994

'Huisje van J.H. Kip' (nu Benedendorpsweg 150, Fennema)

Olieverf op doek.

Herman A. Romijn

cat. nr. 35

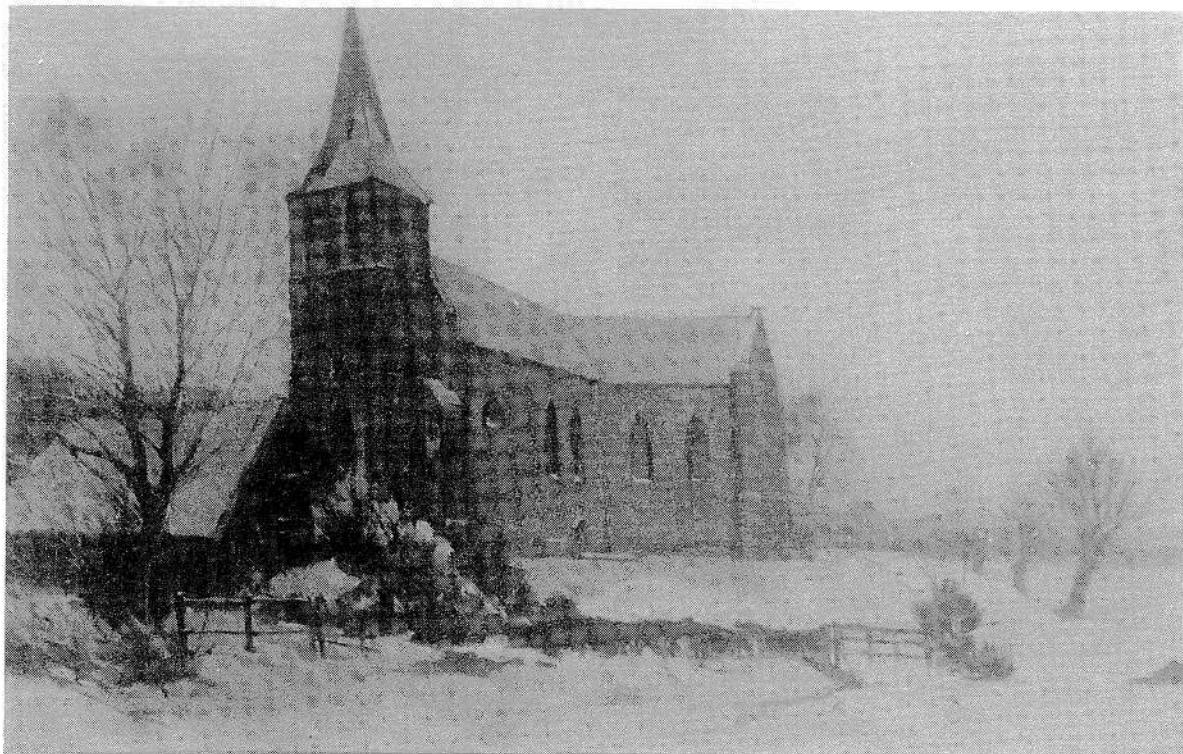
Benedendorpsweg bij nr. 150, 5-9-1994

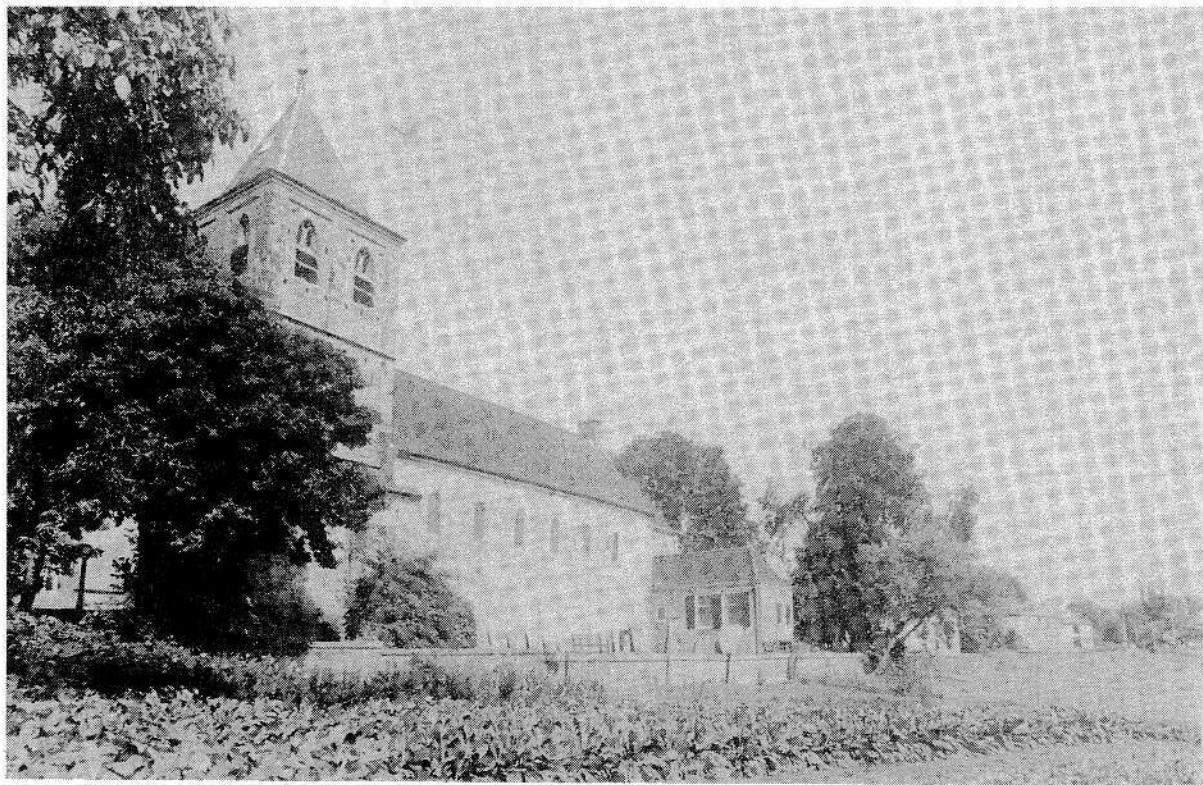
'Unksepād Oosterbeek'; Olieverf op doek.
B.J. Berendsen
cat. nr. 50

Unksepäd 5-9-1994

'Gezicht op Kerkje Oosterbeek vanuit het westen';
Olieverf op doek.
Xeno A.F.L. Münninghoff
cat. nr. 22

Oude Kerk 5-9-1994